

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta Yhdistyneiden kansakuntien kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta Yhdistyneiden kansakuntien kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 53/2019 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikönpäällikkö Pasi Pöysäri, ulkoministeriö
- yksikönpäällikkö, lähetystöneuvos Kirsti Pohjankukka, ulkoministeriö
- neuvotteleva virkamies Risto Sakki, valtiovarainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi elokuussa 2019 allekirjoitetun sopimuksen Suomen hallituksen ja YK:n välillä YK:n hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimuksen keskeisenä tavoitteena on sopia toimiston perustamisesta Suomeen, sen oikeudellisesta asemasta sekä toimiston ja sen henkilöstön erioikeuksista ja vapauksista.

Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun Suomen hallitus ja YK:n hankepalveluiden toimisto ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa päätöksen ne menettelyt, joita kummaltakin osapuolelta edellytetään, jotta sopimus sitoisi niitä. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan.

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2019 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

YK:n hankepalveluiden toimisto (UN Office for Project Services, UNOPS) perustettiin 1994, ja se tarjoaa tukipalveluja YK:lle, YK:n jäsenvaltioille ja muille toimijoille hankkeiden hallinnoinnissa, hankinnoissa ja kestävästä infrastruktuurin rakentamisesta. UNOPSin toiminta kattaa eri sektoreita, kuten kehitysyhteistyön, humanitäärisen avun ja rauhanturvaamisen. UNOPS toimii yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa kestävästä kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

UNOPSin päämaja on ollut Kööpenhaminassa vuodesta 2006. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että UNOPS on laajentamassa toimintaansa vaikuttavuussijoittamisen alalla (Social Impact Investing Initiative), ja tätä toimintoa varten on tarkoitus perustaa erillinen toimisto Helsinkiin. Vaikuttavuussijoittamisella tarkoitetaan investointeja, joilla pyritään saamaan aikaan huomattavia sosiaalisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. UNOPSin vaikuttavuussijoittamisessa keskitytään suuriin, vähintään noin 100 miljoonan euron hankkeisiin. UNOPSin vaikuttavuussijoittamisen painopisteenä ovat sosiaalinen asuntotuotanto, uusiutuvat energiainvestoinnit ja terveysinfrastruktuuri. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että UNOPS oli kiinnostunut toiminnon keskittämisestä Suomeen, sillä Suomen innovaatio- ja vaikuttamissijoittamisen ympäristö on vahva, yhteiskunta läpinäkyvä ja korruptio vähäistä. Taustatekijänä on lisäksi se, että Suomi on pitkään tehnyt yhteistyötä UNOPSin kanssa vienninedistämässä ja kehitysyhteistyössä.

Valtioneuvosto asetti 14.3.2019 neuvotteluvaltuuskunnan neuvotteluihin koskien sopimuksen laatimista Suomen hallituksen ja YK:n välillä YK:n hankepalveluiden Suomen-toimistosta. Sopimusneuvottelujen keskeinen tavoite oli sopia toimiston perustamisesta Suomeen, sen oikeudellisesta asemasta sekä toimiston ja sen henkilöstön erioikeuksista ja vapauksista. Toimiston henkilömääräksi arvioidaan tulevan vähintään 10 ja enintään 20 henkilöä. Valmis sopimus allekirjoitettiin Helsingissä elokuussa 2019.

Ulkoasiainvaliokunta käsitteli neuvottelujen etenemistä valtioneuvoston tilannekatsauksen pohjalta (UTP 4/2019 vp). Valiokunta hyväksyi neuvottelutilanteesta 19.6.2019 eduskunnan kannan (UaVEK 3/2019 vp), jossa se antoi tukensa valtioneuvoston tavoitteille neuvottelujen suhteen. Neuvotteluihin liittyvistä erityiskysymyksistä valiokunta piti tärkeänä sitä, ettei UNOPSin henkilökunnan ajoneuvojen verottomaan tuontiin tai hankintaan liittyvien sääntöjen osalta päädyttäisi neuvotteluratkaisuun, joka asettaisi UNOPSin henkilökunnan eriarvoiseen asemaan Suomessa vastaavassa asemassa oleviin diplomaattisten edustustojen virkamiehiin nähden. Toisena erityiskysymyksenä valiokunta esitti harkittavaksi, että lopullisen sopimuksen suomenkielistä nimeä tulisi harkita uudelleen. Sopimusneuvotteluvaiheessa käytettiin nimeä "Suomen ja YK:n projektipalvelujen toimiston (UNOPS) isäntämaasopimusneuvottelut". Valiokunta toteaa, että sopimusneuvotteluissa saavutettiin tyydyttävä lopputulos näiden kysymysten osalta.

Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä sitä, että sopimus on saatu valmiiksi ja Suomeen avataan YK:n hankepalveluiden toimiston (UNOPS) vaikuttavuussijoittamiseen keskittyvä toimisto. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan UNOPSin vaikuttavuussijoittamisohjelmasta on tulossa keskeinen kehitysrahoituksen instrumentti YK-järjestelmässä ja sillä tulee olemaan keskeinen rooli yksityisten pääomien houkuttelemisessa kehitysmaiden infrastruktuurihankkeisiin vähentämällä niihin kohdistuvia riskejä. Valiokunta näkee, että Suomeen avattava toimisto voi tuoda yhteistyömahdollisuuksia suomalaisyrityksille. Valiokunnan näkemyksen mukaan Suomen

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2019 vp

tulisi yleisemminkin pyrkiä edistämään suomalaisyritysten mahdollisuuksia YK:n hankinnoissa. Olennaista on lisätä suomalaisyritysten tietoisuutta mahdollisuuksista, joita YK:n hankinnat voivat tarjota. Niissä menestyminen edellyttää aktiivista ja pitkäjänteistä työtä. Suomi oli hallituksen esityksestä ilmi käyvien tietojen mukaan vuoden 2018 tilastossa YK:n hankintojen kokonaismäärissä sijalla 132, kun taas esimerkiksi UNOPSin päämajaa isännöivä Tanska oli sijalla 8.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomen vastuuviranomaiset mahdollisuuksien mukaan selvittävät keinoja, joilla edesauttaa UNOPSin toimiston myötä Suomeen muuttavien UNOPSin virkamiesten perheenjäsenten työskentelymahdollisuuksia.

Hallituksen esityksen mukaan Suomi on sitoutunut tukemaan UNOPSin Suomen toimiston perustamista aluksi viiden vuoden ajan. Suomen tuesta ja sen määrästä päätetään erikseen valtion talousarvioprosessissa kehitysyhteistyömäärärahoista päätettäessä. Toimiston sijoittumista Suomeen esitetään tuettavaksi vuosina 2020 — 2023 yhteensä 20 miljoonalla eurolla, joista vuosina 2020 ja 2021 rahoitetaan kertaluonteisista tulevaisuusinvestoinneista 5 miljoonaa euroa per vuosi. Vuonna 2024 toimiston sijoittumista esitetään tuettavaksi Suomen toimistosta tehdyn sopimuksen edellyttämällä tasolla 500 000 eurolla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 53/2019 vp tarkoitetun sopimuksen.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 53/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2019 vp

Helsingissä 14.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mika Niikko ps
varapuheenjohtaja Erkki Tuomioja sd
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Petteri Orpo kok
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Jaana Pelkonen kok
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Anne-Mari Virolainen kok
varajäsen Ilkka Kanerva kok
varajäsen Sakari Puisto ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa